

Noter fra møde i interessentarbejdsgruppen den 3. juni 2022 kl. 09:00 – 13:00 vedrørende de sidste 10 naturnationalparker

Deltagere fra den nationale arbejdsgruppe for interessenter:

Deltager i mødet:

Rune Engelbreth Larsen (REL), Danmarks Naturfredningsforening
Flemming Torp (FT), Friluftsrådet
Casper Lindemann (CL), substitut, Danmarks Idrætsforbund
Kirtsen Skovsby (KS), Danmarks Jægerforbund
Lars Bruun (LB), Dansk Ride Forbund
Klaus Bach (KB), Danmarks Cykle Union
Luise Ekberg (LE), Dansk Ornitologisk Forening
Michael Carlsen (MC), Dyrenes Beskyttelse
Lone Andersen (LA), deltog delvist, Landbrug & Fødevarer
Karsten Thomsen (KT), Verdens Skove
Emil Karlebjerg (EK), substitut, De Unge Biodiversitetsambassadører
Marie-Louise Bretner (MLB), Dansk Skovforening
Peter Møllerup (PM), DOSO
Helle Slot (HS), Den Danske Dyrlægeforening
Nina Hoffmann (NH), substitut, Dansk Orienterings-Forbund

Afbud/deltog ikke:

Jan Fischer Rasmussen, Det Grønne Kontaktudvalg
Maria Reumert Gjerding, Danmarks Naturfredningsforening
Thor Hjarsen, WWF Verdensnaturfonden
Thomas Larsen Schmidt, Danske Gymnastik og Idrætsforeninger
Lars Vedsmann, Danmarks Nationalparker
Louise Roum, Spejderne
Hans Erik Nielsen, Danmarks Sportsfiskerforbund

Fra Miljøministeriet deltog vicedirektør Signe Nepper Larsen, kontorchef Mads Jensen (MJ), seniorkonsulent Thomas Borup Svendsen og specialkonsulent Anna Marie Skovmøller.

Mødet blev afholdt virtuelt over Skype.

Om noterne

Noterne er Naturstyrelsens egen opsummering af drøftelserne på mødet og ikke et egentligt referat, der skal gennem en godkendelsesproces.

Om mødet

Naturstyrelsen bød velkommen og gav en kort introduktion til proces for de 15 naturnationalparker, samt uddrag fra mødet med den videnskabelige arbejdsgruppe. Derefter blev mødets to hovedemner; Tværgående problemstillinger og Konkrete bemærkninger til de enkelte naturnationalparker gennemgået. Efter hver gennemgang af de to hovedemner, var der en bordrunde hvor hver repræsentant fik tre minutter til at kommentere på de gennemgåede emner. På mødet blev det oplyst, at Naturstyrelsen på baggrund af møderne de to

nationale arbejdsgrupper, vil påbegynde udarbejdelsen af Naturstyrelsens faglige oplæg til projektbeskrivelser, under inddragelse af de lokale projektgrupper.

Medlemmerne i interessentarbejdsgruppen blev ligeledes gjort opmærksom på, at der var frist for skriftlig kommentering den 12. juni 2022.

1. Tværgående problemstillinger

Tilgroning på lysåbne arealer:

CL så ikke et problem i at benytte mekanisk fjernelse, når der kan gennemføres strukturhugster og kratrydning. De lysåbne naturtyper er for friluftslivet de mindst udfordrende, idet skovene er dem der benyttes langt mest. MLB forstod tilgroningsproblematikken og bemærkede at lysåbne arealer kræver vand eller overudnyttelse for at forblive lysåbne, men at der samtidig skal holdes fast i dyrevelfærden. Mekanisk vedligeholdelse sås derfor som en mulighed. MC bemærkede at mekaniske tiltag kun bør benyttes i implementeringsfasen eller hvis det er yderst nødvendigt. HS foreslog at benytte geder i en periode i stedet for mekanisk behandling.

REL så tilgroningsproblematikken som en oplagt formidlingsmulighed - mange steder på de lysåbne naturtyper, er der et tykt lag af førne hvilket kan benyttes som eksempel på behovet for store græssende dyr. Indledningsvis afbrænding sås ligeledes som et fint virkemiddel.

KT bemærkede at der bør være opmærksomhed på 'omprogrammeringen' - der skal ikke arbejdes med 'business as usual'. Der opfordres til at se hydrologi, dyrestande og ild som procesfænomener, til at opnå målet om en mere artsrig natur.

LA udtrykte, at der i landbruget er bekymring for, om der kan vokse beskyttet natur op i naturnationalparkerne, som kan begrænse den omkringliggende husdyrproduktion.

Strukturtiltag:

CL var nervøs for strukturhugster og hvor meget der fældes da skoven er særligt vigtig for friluftslivet. NH er enig i at adgangsforhold og særligt i skoven er vigtigt. Hver gang der ændres i skoven, ved fx hugster, skal orienteringskortet ændres, hvilket ødelægger stævner mv. Der er derfor ønske om et fortsat tæt samarbejde med Naturstyrelsens lokale enheder.

REL bemærkede at Kompedal måske ikke var det mest hensigtsmæssige område til en naturnationalpark, men at det bliver interessant at se på hvad der kan gøres samt hvad der på sigt sker med området. Der var her tiltro til, at Naturstyrelsen og den videnskabelige arbejdsgruppe kommer op med nogle gode virkemidler og løsninger på konverteringen.

KT så hydrologien som særdeles vigtig i konverteringen, hvor vand kan være med til at ændre de store plamager af ensartede bevoksninger. Der blev opfordret til at se bort fra fastholdelsen af naturtyper på konkrete lokaliteter, men i stedet se på naturtyperne og deres udbredelse mere overordnet og inden for et større område. LA bemærkede, at Landbrug & Fødevarer vil lægge vægt på, at der i de kommende projektforslag foretages en konsekvensvurdering for de omkringliggende landbrugsarealer, hvis hydrologien eller afvandingsforholdene ændres. Naboarealer må ikke påvirkes negativt.

LE og EK bemærkede at skovning bør ske uden for fuglenes yngletid. Skovning forstyrrer adskillige ynglepar så de søger væk fra områderne. Skovning i yngletiden er i modstrid med hovedformålet; biodiversitet og bør kunne vente til aug. - okt. Der blev opfordret til i stedet at benytte tiltag som veteranisering ved brug af fx ild, vand mv. Det blev desuden forslået at benytte ordet 'mosaikfældning' fremfor 'strukturhugst' da der var en oplevelse af, at der fortsat tyndes som normalt i skovdriften og ikke med biodiversitet som hovedformål. LE opfordrede til at det blev overvejet at forbyde fri fladefærdsel i fuglenes yngletid. MLB opfordrede til ikke at forcere strukturhugsterne i skove som fx Kompedal og var enig med den videnskabelige arbejdsgruppe i, at have en mere pragmatisk tilgang til de ikke hjemmehørende træarter.

MC så gerne en del strukturhugst for at skabe heterogenitet, men kun i implementeringsfasen.

KS spurgte om træet fra strukturhugsterne mv. ikke kunne benyttes som gavntræ.

Reproducerende bestande:

KB opfordrede til, at der i valget om reproducerende bestande tænkes over hvor meget det enkelte område benyttes af friluftslivet. Herunder at der kan opstå uhensigtsmæssige situationer, særligt når der er tale om større dyr med unger.

LB bemærkede at valg af dyr bør foretages lokalt. Herunder valget om hhv. vallaker eller hopper, som har meget forskelligt temperament og opførsel.

REL bemærkede at det, ud over heste, også er muligt at undgå at øremærke bison, derved kan øremærkningsproblematikken undgås ved brug af begge disse dyrearter. Det blev ligeledes påpeget, at der for hovedparten af de sidste ti nationalparker står i aftaleteksten, at der skal være lave hegn, men ikke om hegnet skal være 90 cm højt eller 120 cm højt. Det blev bemærket at bison andre steder kan gå bag et 120 cm højt hegn.

REL mente at kastrerede dyr er i strid med dyrevelfærd og etik. REL, EK og MC så gerne reproducerende bestande idet de har en anden territorial adfærd, selektion, tilpasning til området og større påvirkning af landskabet i både tid og rum. Det blev desuden bemærket, at det i lovens bemærkninger er ambitionen, at leve op til IUCNs kategori 2 vedr. intakte økosystemer. REL mente ikke at kastration kan ses som et intakt økosystem og bemærkede, at Danmark har pligt til at passe på og udbrede megafauna. LA bemærkede, at det er fornuftigt at anvende heste og kvæg som græssere, frem for de mere eksotiske arter, som i øvrigt kræver højere hegn.

FT bemærkede at spørgsmålet vedr. reproducerende bestande skal tage udgangspunkt i hvilke dyr der tales om, og at dette bør være en snak man tager lokalt.

KS bemærkede at det særligt er vildtets fri bevægelighed der er vigtigt for Danmarks Jægerforbund, hvorfor der var ros til de lave hegn. LA bemærkede, at Landbrug & Fødevarer lægger vægt på, at der i projektforslagene indgår tiltag, som reducerer vildtets skader på de omkringliggende marker. Især flere af de jyske nationalparker har store kronvildtbestande, som kan have alvorlige konsekvenser for de omkringliggende landbrugsarealer, hvis der ikke kan gennemføres forebyggende tiltag.

Der er tiltag i Stråsø som gerne sås kopieret i andre naturnationalparker fx stillezoner i midten og stier/shelters/aktiviteter i randen af naturnationalparken.

PM og HS bemærkede at der kan være en 'hysterisk tone' ift. reproducerende bestande og dyrevelfærd, hvilket skyldes den ændring af dyrevelfærdsloven, der blev foretaget for nogle år siden. De bemærkede ligeledes vigtigheden af at have reproducerende bestande på arealerne, men at de var nervøse ift. dyreungerne i særligt de hårde tider. Ungerne er særligt sårbare omkring og lige efter fødsel, og hvis brugerne af områderne er mange og kommer for tæt på kan det stresse ungerne. Der vil derfor være behov for meget overvågning på disse tidspunkter da det er her der opleves problemer ift. dyrevelfærden.

KT foreslog at involvere frivillige i opsynet med dyrene.

HS var nervøs for import af dyr fra andre lande som kan medbringe sygdomme.

Borgerinddragelse:

CL bemærkede vigtigheden af, at Naturstyrelsen i inddragelsesprocessen er meget skarp på, hvad det er muligt at få indflydelse på og hvad det ikke er muligt at få indflydelse på. Der blev opfordret til så meget borgerinddragelse som muligt, men uden at love indflydelse på områder man ikke kan have indflydelse på. FT bemærkede at borgerinddragelsen er særdeles vigtig da der er brug for lokal debat og lokal forankring. Det er ligeledes lokalt, at beslutninger vedr. de enkelte naturnationalparker bør tages. Der blev opfordret til at holde en pæn tone i debatten og få skabt en lokal forankring. Naturstyrelsen fik ros for bedre inddragelse, det er tydeligt at der er sket en udvikling, men det er vigtigt ikke at give falske forhåbninger i den fremadrettede inddragelse.

KS opfordrede til at udnytte forskelligheden i de parker der er udpeget. Det er forskellig natur og dermed forskellige metoder, hvilket derfor skal drøftes lokalt.

MLB bemærkede at de omkringliggende lodsejere er en særlig gruppe interessenter, som i høj grad bør inddrages.

NH og KS opfordrede til at samarbejdet og de lokale projektgrupper fortsætter efter etableringen af naturnationalparkerne.

KB så gerne at der kom videnskabeligt input ift. friluftslivet og foreslog at tage kontakt til Finn Arler (AAU), som har mange interessante betragtninger inden for dette område.

KT så gerne at de yngre generationer bliver mere inddraget i processen.

LE og MC bemærkede at selve formålet (natur og biodiversitet) bør være hovedformålet med indsatserne. Der blev derfor opfordret til, ikke at tage for mange hensyn, så hovedformålet udvandes.

Øvrige generelle temaer

FT spurgte ind til de 15,9 mio. kr. der er sat af i aftalepapiret til etablering af friluftsfaciliteter og opkøb af nærliggende arealer og hvad disse skal bruges til. MJ svarede at der ikke kan gives et endeligt svar på dette da det er aftalestof. Naturstyrelsen vil på næste møde i arbejdsgruppen redegøre for hvordan midlerne tænkes udmøntet.

3. Konkrete bemærkninger til de enkelte naturnationalparker

Lokal forankring

Der var bred enighed om, at de lokale beslutninger herunder valg af dyr, planlægning for friluftslivet mv. bør foretages lokalt, med udgangspunkt i de lokale forhold, den lokale forankring og de lokale processer.

Friluftsliv

CL opfordrede til, at man i projektbeskrivelserne bliver mere skarp på mængden og fordelingen af hhv. organiseret og ikke organiseret (selvorganiseret) friluftsliv. Nogle områder er meget prægede af det organiserede og andre af det selvorganiserede. Tiltag for at tilgodese friluftslivet bør tage stilling til dette, og det blev derfor foreslået at projektbeskrivelsernes friluftsafsnit beskriver dette nærmere. Hertil blev det bemærket, at mange organisationer har aftaler med de lokale enheder og derfor ikke vil fremgå af aktivitetsoversigten.

CL, NH og KB bemærkede at der bør være fokus på de klubber og organisationer, som ligger lige op af naturnationalparkerne og som har mødested, klubhus mv. lige uden for grænsen. Biodiversiteten skal være i fokus, men da det er Naturstyrelsens skove der er udpeget, bør der ses på kompromiser hvor det kan lade sig gøre. Der bør være særligt fokus på kompromiser i de naturnationalparker med meget friluftsliv, fx Bidstrup og Hellebæk-Teglstrup. NH opfordrede til et fortsat tæt samarbejde med Naturstyrelsens lokale enheder.

KB bemærkede ligeledes, at der ved valget af dyr og særligt reproducerende dyr, bør tænkes over, om det er områder med meget friluftsliv som fx Bidstrup og Hellebæk-Teglstrup.

Bison

PM bemærkede, at der blandt bisonerne på Bornholm er en meget høj dødelighed, indavl og parasitter og er derfor ikke tilhænger af disse i naturnationalparkerne. Dette gjaldt også for vandbøfler, som ikke er en dansk art. HS bemærkede hertil, at bison kræver et langt større areal end de 200 ha på Bornholm for at trives.

REL bemærkede at parasitter mv. ikke nødvendigvis er ensbetydende med at det går skidt med bisonerne samt at der er eksempler på arealer på 300 ha hvor det går fint og at Almindingen og bisonhegnet nu bliver mange gange fordoblet.

KT opfordrede til at se mod den tyske bisonbestand, som er genetisk stærkere end den polske i det tilfælde der er behov for flere bisoner.

CL bemærkede at det ift. friluftsliv og bison, er indtrykket at det er svært at få lov at gennemføre aktiviteter inden for bisonhegnet. Der opfordres til, at Naturstyrelsen som udgangspunkt giver tilladelse til aktiviteter og der i forbindelse hermed, måles på om det har en negativ indvirkning på hhv. dyr og biodiversitet.

Invasive arter

LA bemærkede vigtigheden i en klar strategi for bekæmpelse af invasive arter – især mårhunde i Tranum. De lokale jægere ses med fordel at kunne inddrages i arbejdet og kan supplere Naturstyrelsens egne ressourcer. Der blev opfordret til, at de enkelte projektforslag indeholder en beredskabsplan for håndtering af invasive arter.

Skriftlige bemærkninger

Der var generelt ros til Naturstyrelsen for nogle grunddige og uddybende baggrundsnotater.

CL, KB, NH, og EK ville eftersende skriftlige bemærkninger til de ti baggrundsnotater og havde derfor ikke konkrete bemærkninger til de enkelte naturnationalparker på selve mødet.

Ulvshale

FT bemærkede, at det kunne være interessant at lave forsøg med reproducerende dyr på fx Ulvshale, hvor der også har været stor lokal opbakning til naturnationalparken.

Bidstrup

FT foreslog, at dele af bevillingen på de 15,9 mio. kr. til friluftsliv og opkøb blev overvejet brugt ved Bidstrup, til opkøb af tilstødende arealer. Bidstrup blev set som det areal med de største udfordringer, fordi området er så benyttet som det er. Arealopkøb rundt om Bidstrup kan være med til at løse nogle af disse problematikker. NH bemærkede at det bør overvejes hvad der er af omkringliggende muligheder på statslige arealer. Skal man køre for langt er det ikke holdbart.

REL bemærkede at det ift. Bidstrup kun er halvdelen af det samlede areal, der er udpeget som naturnationalpark.

Kompedal

HS havde bemærket, at der tidligere har stået, at Kompedal ikke er velegnet til helårsgræsning og var derfor nervøs for hvordan dette vil blive håndteret samt om græsningstrykket bliver for højt særligt om vinteren.

REL undrede sig over, at bæreevnen ikke er større især når der skabes mere lysåben natur. Der er meget førne, så der opfordres til ikke at tage en ekstraordinær forsigtig tilgang.

Mols

REL opfordrede til, at der tænkes over hvor vandtrugene placeres og at disse spredes ud over arealet således at der ikke opstår et stort nedtrampret og mudret områder. KT mente at det måtte være muligt at sikre tilgængelighed til arealer med vand fx nedenfor littorinaskrænterne og nævnte at det i Tyskland er erfaringen, at kreaturer gerne går op til 10 km for at finde vand.

REL de 15,9 mio. kr. på bevillingen sås gerne i spil i Mols da området er særdeles fragmenteret. Det vil være oplagt at opkøbe arealer så der kan opnås en mindre kompleks hegnslinje.

Draved

REL fandt den videnskabelige arbejdsgruppes forslag om vandbøfler interessant og mente det kunne fungere ganske fint her.

KT bemærkede hydrologiproblematikken i Draved og opfordrede her til at overveje arealudvidelser og –opkøb for at kunne forbedre hydrologien både i skoven og i højmosen. Det blev ligeledes bemærket at der er stor brug for græsning af mosearealerne, idet der er store tuer der aldrig er blevet græsset.

Nørlund og Harrild Hede

FT foreslog brugen af ild ved konverteringen af Nørlund og Harrild Hede. Fra Sverige er der store erfaringer med større skovbrande og en øget biodiversitet herefter. MJ bemærkede hertil at ild som redskab i nåleskoven ikke er nærmere

overvejet, da det skal kunne kontrolleres af hensyn til naboer mv. FT opfordrede til at der blev tænkt i mindre forsøgsprojekter med kontrollerede skovafbrændinger for at indhente erfaringer.